

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2016-10-27
Besvaras senast
2016-11-02 kl. 12.00

Till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2016/17:233 Psykisk ohälsa

Psykisk ohälsa är en övergripande term som innefattar nedsatt psykiskt välbefinnande, diagnostiserade psykiska sjukdomar och psykisk funktionsnedsättning. Huvudparten av de pågående sjukfallen på grund av psykisk sjukdom utgörs av sjukdomar inom diagnosgrupperna förstämningssyndrom och ångest- och stressrelaterade syndrom.

Avgränsningen mellan normala och naturliga reaktioner på svåra livshändelser och psykisk sjukdom är inte alltid enkel. Traumatiska livshändelser kan ge psykiska reaktioner och symtom som kan innebära betydande lidande. Men det behöver inte innebära att man uppfyller kriterierna för en psykiatrisk diagnos. Människor kan reagera kraftigt på livsproblem, vilket kan leda till en upplevd psykisk ohälsa, men det behöver inte innebära att man har en psykisk sjukdom.

Psykisk ohälsa begränsar dock människors förmåga till funktion och aktivitet i olika omfattning och under olika långa tidsperioder. Den psykiska hälsan har därför en stor inverkan på en individs arbetsförmåga. Samtidigt är variationen stor mellan symtom inom en diagnoskategori och vissa symtom kan vara mer starka än andra. Även individers olika personlighet, känslighet, sociala skyddsnät och livsinställningar har betydelse för hur arbetsförmågan påverkas vid sjukdom. Det innebär att det kan vara mycket svårt att bedöma hur en individs faktiska arbetsförmåga egentligen ser ut.

De vanligast förekommande symtomen vid psykisk sjukdom påverkar individens arbetsförmåga, och en god psykisk funktionsförmåga är en grundförutsättning för att kunna klara av många av de arbeten som finns i dag. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att de flesta med depressions-, ångest- eller stressrelaterade symtom inte har någon påtaglig nedsättning av arbetsförmågan, har ingen ersättning från sjukförsäkringen och behöver ingen anpassning av arbetet.

Antalet startade sjukfall med psykiatriska diagnoser ökade från 82 000 år 2010 till 139 000 år 2015. De vanligaste psykiatriska diagnoserna är olika typer av depressioner och ångestsyndrom – dessa stod för 95 procent av de startade sjukfallen med psykiatrisk diagnos år 2015.

Orsakerna till den ökande sjukfrånvaron har studerats av både Försäkringskassan och andra. Det finns ett flertal olika faktorer som kan ligga

bakom ökningen och som dessutom kan samverka med varandra. En faktor där det i forskning är väl belagt att det finns ett samband med psykiatriska diagnoser och sjukfrånvaro är den psykosociala arbetsmiljön. En tidigare rapport från Försäkringskassan, *Sjukfrånvaro i psykiska diagnoser* (Socialförsäkringsrapport 2014:4), visade att det är inom yrken som har den största negativa psykosociala arbetsmiljöbelastningen som risken för sjukfall med psykiatriska diagnoser är som störst.

Moderaterna har lagt fram ett förslag om att inrätta en särskild rehabiliteringskedja för lättare psykiska diagnoser som innebär att man redan under de första veckorna ska undersöka om den sjukskrivne skulle må bättre av andra arbetsuppgifter på arbetsplatsen eller hos arbetsgivaren. Huvudsyftet med denna prövning ska vara att undersöka om sjukdomen påverkas av arbetsmiljön eller eventuella problem med kollegor eller chefer. För arbetsgivare med många liknande arbetsplatser (till exempel en kommun eller ett landsting) bör man här söka möjligheter till omplacering till en liknande arbetsplats i de fall där man kan misstänka att sjukdomen påverkas av den psykosociala arbetsmiljön.

Därefter prövas om den sjukskrivne kan återgå till arbete utifrån en individuell anpassad rehabiliteringsplan. Syftet är att läkare, arbetsgivare och Försäkringskassan, tillsammans med den försäkrade om det är möjligt, undersöker om en rehabiliteringsplan för återgång till arbete behövs.

Dag 90 ska sedan den sjukskrivne prövas mot övriga arbetsmarknaden. I samband med denna prövning ska Arbetsförmedlingen kopplas in. Utifrån den individuellt anpassade rehabiliteringsplanen ska Arbetsförmedlingen hjälpa den sjukskrivne att hitta en ny anställning. Denna prövning syftar till att träffa de personer som förmodligen mår bäst av att byta arbetsgivare eller bransch. Om man jobbar som akutläkare men inte klarar av stress behöver man byta jobb.

Till denna del knyts en särskild satsning hos Arbetsförmedlingen för att skapa ett särskilt system för dessa "arbetsbytare" som av hälsoskäl behöver byta jobb. I detta steg vill vi även bjuda in arbetsmarknadens parter att se över möjligheten att ta en mer aktiv roll i denna omställning för den sjukskrivne. Vi tänker oss en modell liknande omställningsfonden med skillnaden att de som ska hjälpas till omställning är sjukskrivna som på grund av hälsoskäl behöver byta jobb.

Med anledning av detta vill jag fråga socialförsäkringsminister Annika

Strandhäll:

Ämnar ministern och regeringen ställa sig bakom Moderaternas förslag enligt ovan?

.....
Johan Forssell (M)

Överlämnas enligt uppdrag

Lisa Gunnfors